

Волинський національний університет імені Лесі Українки

**Географічний факультет
Кафедра Економічної та соціальної географії**

СИЛАБУС

Вибіркової навчальної дисципліни

ГЕОГРАФІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА АГРОБІЗНЕСУ

Підготовки бакалавра

галузь знань **01 Освіта**
спеціальності **014 Середня освіта**
освітньої програми **Географія. Економіка**

*Силабус навчальної дисципліни складено для денної
форми навчання*

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни ГЕОГРАФІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА АГРОБІЗНЕСУ підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта, спеціальності 014 Середня освіта, освітньо-професійні програми Географія. Економіка, 4 курс, 7 семестр, д.ф.н., з.ф.н.).

Розробник: Сосницька Я. С., канд., географ. наук., доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри

Економічної та соціальної географії

протокол № 8 від 22.03.2021 р.

Завідувача кафедри:

Матвійчук Л. Ю.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань 01 Освіта галузь знань 014 Середня освіта освітня програма Географія. Економіка <i>Бакалавр</i>	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 4/5
		Семестр 7-ий/ 9-й
		Лекції 20/12 год.
		Практичні (семінарські) 22/10 год. Лабораторні - год. Індивідуальні - год.
		Самостійна робота 70/90год
ІНДЗ: немає		Консультації 8 год
	Форма контролю: залік	
Мова навчання Українська		

II. Інформація про викладача

Сосницька Ярослава Сергіївна

Науковий ступінь *Кандидат географічних наук*

Вчене звання -

Посада *доцент*

Контактна інформація (м. т. 0991674546, yaroslava.sosnitska@gmail.com)

Дні занять (*посилання на електронний розклад*)

III. Опис дисципліни

На сучасному етапі становлення України як незалежної держави та її інтеграції у світовий економічний простір пріоритетне значення серед усіх галузей народного господарства надається агробізнесу – новій формі функціонування АПК, оскільки саме він здатний суттєво вплинути на стабілізацію і поліпшення загальної економічної кризи в країні.

Курс «Географія сільського господарства та агробізнесу» містить загальні відомості про технології базових галузей народного господарства України, а також найбільш перспективні технологічні процеси, розкриває розуміння суті технологічних систем, розглядає питання якості продукції, загальні положення про організацію виробництва і його структуру, роль

інновацій в технологічному розвитку, впливу технологій на техніко-економічну ефективність роботи підприємства.

Набуті компетентності дадуть можливість географу використовувати отримані знання при аналізі виробничих та економічних процесів у сільському господарстві та агробізнесі, як нової форми функціонування АПК.

1. Пререквізити

Фізична географія, Економічна та соціальна географія, Основи суспільної географії, Економічна теорія, Концепція сучасного природознавства

2. Постреквізити

Економічна та соціальна географія України, Розміщення продуктивних сил, Управління розвитком регіону.

Метою дисципліни «Географія сільського господарства та агробізнесу» є освоєння теоретичних знань та вивчення особливостей сучасного сільського господарства, закономірностей формування, функціонування агропромислових комплексів як територіальних структур сучасного господарства, тенденції розвитку агробізнесу, як нової форми АПК; забезпечення достатнього рівня практичних навичок у здобувачів вищої освіти, необхідних для формування у майбутніх фахівців знань організаційних процесів щодо управління аграрним бізнесом та пріоритетних напрямків їх розвитку; вмінь, спрямованих на оволодіння методами наукового дослідження і обґрунтованого підходу до вирішення складних питань створення і ведення господарства в умовах ринку, на засадах приватної власності на землю і майно, вести господарську діяльність, з метою підвищення ефективності та прибутковості створеного бізнесу.

3. Основними завданнями є:

- розкрити суть основних понять: «сільське господарство», «агропромисловий комплекс», «агропромислова інтеграція», «агробізнес»;
- розкрити галузеву, територіальну та управлінську структури агробізнесу, як нової форми функціонування агропромислового комплексу;
- з'ясувати вплив природних, соціальних, економічних та інших чинників та розвиток сільського господарства та агробізнесу;
- розкрити сутність продовольчої безпеки та сутність і механізм функціонування агропродовольчого ринку;
- охарактеризувати розміщення сільського господарства та харчової промисловості України;
- дати оцінку товарних ринків основних видів продовольчої продукції у світі та Україні;
- проаналізувати особливості ринкової інфраструктури агропродовольчого ринку України;

- визначити особливості розвитку малого підприємництва в агробізнесі України;
- охарактеризувати агропромислові зони та райони України;
- розкрити географію основних видів зовнішньоекономічних зв'язків АПК України.

4. Результати навчання

Студенти знатимуть :

- сутність базових понять і термінів кожної теми;
- елементи функціонально-компонентної, функціонально-територіальної та організаційно-управлінської структури АПК;
- види функціональних зв'язків АПК;
- зміст основних методів агропромислових досліджень;
- зміст чинників територіальної організації АПК;
- особливості територіальної організації основних сфер агробізнесу, як нової форми функціонування агропромислового комплексу;
- механізм функціонування та структуру агропродовольчого ринку;
- елементи ринкової інфраструктури агропродовольчого ринку;
- зміст і основні загрози продовольчій безпеці;
- зональні, локальні та азональні елементи територіальної структури сільського господарства України;
- географію малого підприємництва в агробізнесовій діяльності України;
- сучасні риси світового ринку сільськогосподарської сировини та продовольства, географію основних продовольчих товарних ринків світу;

Студенти вмітимуть:

- використовувати методику й різноманітні методи вивчення АПК різних ієрархічних рівнів;
- виділяти та аналізувати різноманітні групи чинників формування і розвитку АПК;
- проводити економіко-географічні дослідження продовольчих товарних ринків;
- визначати елементи територіальної структури АПК;
- оцінювати рівень продовольчої безпеки регіону.

У процесі вивчення дисципліни студенти набудуть таких компетенцій:

Інтегральні компетентності. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів

Загальні компетентності. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Навички здійснення безпечної діяльності.

Фахові компетентності. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані(у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

5. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	Форма контролю
						Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти географії сільського господарства та агробізнесу						
Тема 1. Вступ до курсу «Географія сільського господарства та агробізнесу». Потятійно-термінологічний апарат.	13	2	2	1	8	4
Тема 2. Структура АПК та агробізнесу.	14	2	2		10	4
Тема 3. Умови та фактори формування та розвитку сільського господарства та агробізнесу. Земля як основний засіб праці.	17	2	2	1	12	4
Тема 4. Сільське господарство, як основна ланка агробізнесу	11	2	2	1	6	4
Тема 5. Аграрний та агропромисловий ринок. Продовольчий маркетинг.	9	2	2	1	4	4
Разом за змістовим модулем 1	64	10	10	4	40	20
Змістовий модуль 2. Територіальна організація галузей агробізнесу України і світу						
Тема 6. Рослинницькі підкомплекси АПК	10	2	2		6	2
Тема 7.Тваринницькі комплекси АПК	10	2	2		6	2
Тема 8. Продовольча безпека.	9	2	2	1	4	4

Тема 9. Виробнича та соціальна інфраструктура агробізнесу.	9	2	2	1	4	4
Тема 10. Організаційні форми виробництва в агробізнесі України	9	2	2	1	4	4
Тема 11. Зовнішньоекономічні зв'язки АПК. Географія інвестиційної діяльності у аграрному секторі економіки	9		2	1	6	4
Разом за змістовим модулем 2	56			4	30	20
Види підсумкових робіт (за потреби)						
Модульна контрольна робота 1			Т		24	
Модульна контрольна робота 2			Т		24	
Реферат					12	
Усього годин	120	20	22	8	70	100

6. Завдання для самостійного опрацювання

Кожна з визначених тем містить питання для додаткового, самостійного опрацювання. Питання самостійної роботи оголошуються викладачем як на лекціях, так і під час проведення практичних занять. Загалом, основне коло самостійної роботи студента буде стосуватись наступних питань:

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи дослідження географії АПК.	2
2	Особливості розміщення об'єктів організаційно-технічної, фінансово-кредитної та організаційно-дослідницької інфраструктури агробізнесу.	2
3	Рівень продовольчої доступності в Україні.	2
4	Зарубіжний досвід агробізнесової діяльності.	2
5	Поняття світового ринку сільськогосподарської сировини та продовольства.	2
6	Сучасні тенденції на світовому ринку сільськогосподарської сировини і продовольства.	2
7	Світовий ринок зерна.	2
8	Місце України на світових продовольчих ринках.	2
9	Міжнародне співробітництво у сфері виробництва сільськогосподарської сировини та продовольства. Продовольча та сільськогосподарська організація (ФАО).	2
10	Особисті селянські господарства в Україні.	2
11	Фермерські господарства в Україні.	2
12	Агропромислове районування України.	2
13	Резерви підвищення продуктивності агропромислового виробництва.	2
14	Тенденції науково-технічного прогресу в сільськогосподарському виробництві.	2
15	Біологічні резерви збільшення продовольчих ресурсів.	2

16	Нетрадиційні методи збільшення продовольчих ресурсів.	2
17	Земельна реформа в Україні.	2
18	Соціальна інфраструктура в сільській місцевості.	2
19	Основні організаційні форми агропромислового виробництва.	2
20	Екологізація агробізнесу.	2
21	Вплив сільськогосподарського виробництва на стан навколишнього середовища.	2
22	Економічні механізми екологізації агробізнесу.	2
23	Основні функції органів державного регулювання агробізнесу.	2
24	Необхідність поєднання ринкового механізму і державного регулювання агробізнесу.	2
25	Форми та методи регулювання агропромислового виробництва і розвитку агробізнесу в регіоні.	2
26	Особливості державного регулювання агробізнесу в різних країнах	2
27	Основні напрямки вдосконалення державного регулювання агробізнесу в Україні.	2
28	Агробізнес у найбільш розвинутих країнах.	2
29	Аграрні реформи в країнах Східної Європи і СНД.	2
30	Агропромислові комплекси країн, що розвивються.	2
31	Аграрні кластери України.	2
32	Іноземні інвестиції в харчову промисловість України.	2
33	Фактори розміщення та географія агропромислових бірж, ярмарків, виставок, аукціонів.	2
34	Організаційно-дослідницька інфраструктура агропродовольчого ринку України.	2
35	Проблеми й перспективи розвитку харчової промисловості України.	2
	Разом	70

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань бакалаврів ОПІ «Географія. Економіка» з дисципліни «Географія сільського господарства та агробізнесу» здійснюється на основі результатів поточної та підсумкової успішностей. Об'єктом оцінювання є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого відповідно перевіряється під час поточного, підсумкового контролю і на екзамені.

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу з дисципліни – 100 балів. За поточну успішність студент може отримати максимум 40 балів, за виконання підсумкових завдань (2 модульних контрольних роботи, індивідуальна робота у формі написання реферату) – 60 балів.

Теми практичних занять сформовані із поєднання усних запитань для обговорення та практичних завдань (розрахунково-аналітичні завдання, складання картосхем, таблиць і т. д.) та оцінюються до 4 балів кожне залежно від складності практичних завдань (наявності задач, моделювання та семінарської доповіді). Практичні навички можуть бути оцінені, якщо виконано всі завдання, оформлено роботу, написані висновки.

Самостійна робота оцінюється під час усних відповідей бакалаврів та включається до загальної оцінки теми під час практичного заняття.

Модульні контрольні роботи

Під час виконання модульних контрольних робіт оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набув студент після опанування тем 2 змістових модулів. 1 Модульна контрольна робота носить теоретичний характер(пишеться після опрацювання тем 1 змістовного модуля) та оцінюється у 24 бали (24 тестових питань – по 1 бал кожен тест). 2 Модульна контрольна робота проводиться після опрацювання практичних завдань 2 змістовного модуля) та оцінюється ідентично.

Реферат. Індивідуальна робота відображається через написання реферату, який входить до підсумкового оцінювання(12 балів). Реферат повинен бути обговорений на практичних заняттях.

Реферат має бути правильно оформлений. Текст реферату повинен розміщуватися на одній сторінці аркуша паперу формату А4. Шрифт – Times New Roman. Розмір шрифту – кегль 14. Поля: зверху, знизу та зліва – 2,5 см: справа – 1 см. Міжрядковий інтервал – 1.

Нумерація сторінок має бути наскрізною: номер сторінки проставляють арабськими цифрами у правому верхньому кутку, але на титульній сторінці реферату номер сторінки не проставляють.

Для написання реферату студент обов'язково має використати додаткові літературні джерела, а саме: монографії; наукові статті, опубліковані у періодичних економічних виданнях; сучасні теоретичні матеріали та ін.

Реферат комплектують у такій послідовності: титульна сторінка, основна частина, список літератури.

Обсяг реферату – 15-20 сторінок. Перелік літературних джерел не менше 15 позицій правильно бібліографічно оформлених в алфавітному порядку.

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

У разі відсутності студента на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

V. Підсумковий контроль

Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й підсумкового контролю в діапазоні від 0 до 100 балів.

Якщо визначений результат становить не менше 60 балів і за згодою студента, то він може бути зарахований як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням студента підвищити рейтинг складається залік. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, написання індивідуальної роботи(реферату) анулюються.

Залікова оцінка визначається в балах (від 0 до 60 балів) за результатами усних відповідей на три питання залікового білету. В цьому випадку підсумкова семестрова оцінка складається із суми поточної семестрової та екзаменаційної оцінок в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Аграрна економіка: Підручник / Д.К. Семенда, О.І. Здоровцов, П.С. Котик, О.О. Школьний, О.Л. Бурляй, М.А. Коротєєв, Л.Ф. Бурик, А.П. Бурляй, А.І. Кисіль, К.Г. Гайдай: За ред. Д.К. Семенди та О.І. Здоровцова. – Умань, 2005. – 318 с.
2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник. – К.: КНЕУ, 2018. – 426 с.
3. Балабанов Г.В., Кобзєв О.М., Семенченко Г.В. Трансформація структури сільськогосподарського виробництва України: регіональний аспект. – К., 2000.
4. Борщевський П.П., Ушкаренко В.О., Чернюк Л.Г., Мармуль Л.О.Регіональні агропромислові комплекси України. – К.: Наук. думка, 1996.- 262с.
5. Данилишин Б.М., Беженар В.Л., Лисецький А.С. Сільське господарство України: сучасний стан і перспективи розвитку. – К., 1998.
6. Економіка розвитку: Підручник / О.М. Царенко, Н.О. Бей, І.І. Д'яконова, І.В. Сало; за ред. д.е.н., професора І.В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 590 с.
7. Пістун М. Д., Гуцал В.О., Проватор Н.І. Географія агропромислових комплексів. Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1997. – 200 с.
8. Саблук П.Т. Зміст і складові аграрних перетворень на сучасному етапі, стан їх проведення. – К.: ІАЕ УААН, 1998. – 215 с.
9. Семенов В.Ф., Сіваченко І.Ю., Федоряка В.П. Загальний курс агробізнесу. – К, 2000.
- 10.Ситник В.П. Трансформація АПК України в ринкових умовах. – К.: ІАЕ, 2002. – 518 с.
- 11.Слав'юк Р. А. Асоційовані форми аграрного бізнесу: особливості утворення, практика функціонування, перспективи регулювання. Луцьк : Вежа, 2000. 322 с.
12. Сонько С.П., Кулішов В.В., Мустафін В.І. Ринок і регіоналістика. Навч. посібник. – Київ: Ніка Центр, Ельга, 2002. – 408 с.
- 13.Сухий П. О. Агропродовольчий комплекс Західноукраїнського регіону: монографія. Чернівці, Рута, 2008. 400 с.
- 14.Хорунжий М.Й. Організація агропромислових комплексів. – К., 2001.

15. Шубравська О.В. Сталий розвиток агропродовольчої системи України. – К., 2002.

Інформаційні ресурси

1. Агробізнес-кур'єр: всеукраїнська аграрна газета. – Режим доступу: <http://www.agrobiz.com.ua/>
2. Агробізнес сьогодні. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/>
3. Агробізнес: Український агропортал. – Режим доступу: <http://www.agrobiznes.com.ua/>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

Публікації авторів

Монографії

1. Сосницька Я.С. Сучасний стан сільського господарства його вплив на природні системи.// Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області : кол. моногр. / В. О. Фесюк, С. О. Пугач, А. М. Слащук [та ін.]; за ред. В. О. Фесюка. – К. : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2016. – С. 7–19

Фахові статті:

1. Лижник Я.С. Особливості функціонування первинної ланки агробізнесу в різних категоріях сільськогосподарських господарствах Волинської області/ Я.С. Лижник, А.М. Слащук// Наук. вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Географічні науки. - Луцьк: РВВ Вежа,- 2012. - №9 - С. 43-46
2. Слащук А.М. Аграрний ринок, як об'єкт вивчення суспільно-географічними науками/ А.М. Слащук, Я.С. Лижник// Наук. вісник ВНУ ім. Лесі Українки, Географічні науки.- Луцьк: РВВ Вежа,- 2011.- №9. – С. 67-70
3. Слащук А.М. Географічні умови та фактори формування і розвитку агробізнесу Волинської області/ А. М. Слащук, Я. С. Лижник// Природа Західного Полісся та прилеглих територій.- Луцьк: РВВ Вежа,- 2011.- №8. - С. 64-68
4. Сосницька Я. Особливості трансформаційних змін фермерських господарств у Волинській області: суспільно-географічні дослідження/ Я. Сосницька, А. Слащук, В. Поручинський// Економічна та соціальна географія: Наук. Зб. – 2015. – С. 38-44
5. Сосницька Я. Розвиток бурякоцукрового виробництва в ринкових умовах (на прикладі Волинської області)/ Я. Сосницька, Я. Саган// Вісник Київського національного університету імені Лесі Українки. Сер.: Географія. – К.: 2017. – Вип. 1/2 (66/67). – С. 117-120.

6. Сосницька Я. С. Зерновий комплекс України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку/ Я.С. Сосницька, Я. П. Саган// Науковий огляд. – 2017. - № 5 (37). – С. 68-78.
7. Сосницька Я. С. Роль особистих селянських господарств у виробництві продукції тваринництва регіону (на прикладі Волинської області) / Я. С. Сосницька, Л.О. Маковецька // Економічна та соціальна географія. – К.: 2017. – Вип. 77. С. 62-68.
8. Сосницька Я.С. Роль фермерських господарств у виробництві продукції рослинництва регіону (на прикладі Волинської області)/ Я.С. Сосницька, О. К. Наневич// Географія та туризм. – 2016. - №40. – С. 147-155.
9. Сосницька Я.С. Сучасний стан рослинництва Рівненської області/ Я.С. Сосницька, А.І Романчук// Географія та туризм. – 2016. - №36. – С. 248-257.
10. Суровцова, Ю. Органічне сільське господарство та його розвиток в Україні: суспільногеографічні аспекти / Ю. Суровцова, Я. Сосницька, О. Цуз // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Географічні науки / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; редкол.: Н. Н. Коцан. - Луцьк, 2016. - № 14 (339). - С.68-72.

Тези доповідей на Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференціях

1. Сосницька Я. С. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств Волинської області: суспільно-географічні аспекти / Я. С. Сосницька, А. М. Слащук, Л. О Маковецька// Географія, картографія, географічна освіта : історія, методологія, практика. Матеріали міжнародної наукової конференції (м. Чернівці, 9-11 жовтня 2014 р.). – Чернівці : Видавничий дім “Родовід”, 2014. – С. 188-189 (Особистий внесок автора: висвітлення особливостей інвестування у різні форми господарювання).
2. Сосницька Я.С. Перспективні форми господарювання у сільському господарстві Волинської області: суспільно-географічні дослідження/ Сосницька Я.С., Слащук А.М.// Географія Рівненщини та суміжних областей. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Рівне, 3-4 квітня, 2014р.). – Рівне: Червінко, 2013. - С.163-172 (Особистий внесок автора: окреслення агрологістичного центру, як перспективної форми господарювання).
3. Сосницька Я. С. До питання класифікації кластерних структур/ Я.С. Сосницька., Я. П. Саган// Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали Міжнар. наук.- практ. Інтернет-конференції присвяченої 35-річчю створення кафедри економічної та соціальної географії у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (м. Луцьк, 6–7 квітня 2018 р.) / за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2018. – С. 17-19.